

5. Coe, N.M., P. F. Kelly, and H.W. Yeung. Economic Geography. A Contemporary Introduction. - Malden, MA: Blackwell, 2007. – 456 p.
6. Puga, D. 2002. ‘European Regional Policies in Light of Recent Location Theories’. - Journal of Economic Geography 2. - P. 373-406.
7. Mario Polese The Wealth & Poverty of Regions. Why Cities Matter. - University of Chicago Press, 2010. –254 p.
8. Geppert, K. and A. Stephan. 2008. Regional Disparities in the European Union: Convergence and Agglomeration. Papers in Regional Science 87(2) – P. 193-217.
9. Cities With Denser Cores Do Better [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.theatlanticcities.com/jobs-and-economy/2012/11/cities-denser-cores-do-better/3911/>
10. Myrdal, G. Economic Theory and Underdeveloped Regions. - New York: Harper Torchbooks, 1957. – 168 p.
11. Офіційний веб-сайт Євростату [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>
12. Офіційний сайт Світового Банку [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.data.worldbank.org
13. Lucas, R. Why Doesn't Capital Flow from Rich to Poor Countries?. - American Economic Review – V. 80 (2) – P. 92 – 96.
14. Romer, P. ‘Increasing Returns and Long-Run Growth’. - Journal of Economic Perspectives, 1986. – V. 8 (1): - P. 3 - 22.
15. OECD. Promoting Growth in All Regions. – Paris, OECD Publishing, 2012 - P. 55-56. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264174634-en>

УДК 338.439

Румик І.І.,
к.е.н., доцент кафедри
фінансів та банківського бізнесу
Університету економіки та права «КРОК», м. Київ

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ТА ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

В статті розглянуто інвестиційну діяльність на сучасному етапі розвитку економіки України. Запропоновано напрями покращення інвестиційного клімату з метою підвищення продовольчої безпеки.

В статье рассматривается инвестиционная деятельность на современном этапе развития экономики Украины. Предлагаются пути улучшения инвестиционного климата с целью повышения продовольственной безопасности.

The modern investment activity is considered in the article. The main ways of improvement of investment climate for the increasing product security of Ukraine are offered.

Постановка проблеми. Сучасний шлях розвитку української економіки значною мірою визначається політичними та соціально-економічними подіями. Вичерпання чинників екстенсивного економічного

розвитку обумовлює пошук нових факторів прискорення економічної динаміки, адекватних сучасному стану розвитку світової економіки. Світові структурні фінансові та продовольчі кризи вимагають від України якнайшвидшого запровадження інвестиційно-інноваційної моделі економічного зростання, що стає об'єктивною необхідністю, альтернатива якій лише занепад національної економіки, втрата економічного, продовольчого, і, навіть, національного суверенітету. Україна має потенціал, ефективне використання якого дасть можливість зайняти належне місце в Європі і в світі. Це можливо за умови інвестиційно-інноваційного шляху розвитку, який має бути закладений в основі структурної перебудови економіки. Сприяння зміцненню конкурентоспроможності національної економіки – головна умова забезпечення економічної стабільності. Лише в цьому разі зростання матиме кумулятивний характер, за якого ефект від екстенсивного використання наявних потужностей перевищить потенційно можливий за рахунок інвестиційного та інноваційного зростання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам, пов'язаним з поживленням інвестиційної діяльності в умовах світових продовольчих та фінансових криз, завжди приділялась значна увага. Це постійно знаходить своє відображення у працях вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як І. Бланк, Гітман Л.Дж., О. Гойчук, І. Лукінов, Т. Майорова, В. Федоренко, М. Хорунжий, У. Шарп та інших.

Більшість дослідників вважає, що Україна відстає від розвинених країн майже за усіма макроекономічними критеріями та оцінками і залишається на периферії інвестиційних потоків. Недостатній рівень залучення інвестиційних ресурсів ускладнився впливом світової фінансово-економічної кризи, внаслідок чого суттєво погіршився фінансовий стан підприємств, різко зменшилася їх прибутковість і кредитоспроможність, відбулося скорочення позикових ресурсів.

На думку Федоренка В.Г., увесь хід розвитку народного господарства України та його соціально-економічні результати вказують на об'єктивну потребу істотно змінити інвестиційну стратегію з метою досягнення її ефективності. Надмірне нарощування потенціалу затратних галузей і виробництв ототожнювалось з успіхами в економічному розвитку. Низький життєвий рівень людей спростував примарну «правильність» цього напрямку. Як показав світовий досвід, найефективніший розвиток комплексного потенціалу народного господарства забезпечує ресурсозберігаюча інвестиційна стратегія [1].

Майорова Т.В. висвітлює найсуттєвіші характеристики процесу інвестування у національній економічній системі, розглядає методологічні основи інвестування; структуру інвестиційного ринку. Вона вважає, що специфіка фінансових і реальних інвестицій обов'язково має бути врахована при розробці інвестиційних проектів з метою оптимального

вибору методів їх оцінки та фінансового забезпечення інвестиційної діяльності [2].

Використовуючи конструктивний підхід до побудови системи продовольчої безпеки, Гойчук О.І. визначає її головну функцію – достатнє, безперервне, якісне забезпечення й самозабезпечення населення продуктами харчування. Продовольча безпека визначається рівнем ефективності всієї економіки. Так як продовольчі ресурси формуються в процесі агропромислового виробництва, то підсистеми цього комплексу, збуту й розподілу продовольства, продовольчого резерву й споживання відносяться до функціональних підсистем [3].

Тому залучення інвестицій у такі підсистеми є пріоритетним напрямом розвитку економіки будь-якої країни. Разом із надходженням капіталу відбувається обмін інноваціями, новими технологіями, відкриваються нові ринки, робочі місця, прогресивні форми менеджменту, забезпечується фінансова та продовольча безпека.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. За останні роки економіка України так і не позбавилася глибоких структурних деформацій і значно відстає від розвинених країн світу за сукупною продуктивністю всіх факторів виробництва та відповідно – рівнем добробуту населення. Більшість підприємств залишилися технологічно відсталими, енергоємними, зі слабкою диверсифікацією продуктів і ринків. Це пов'язано з нестабільністю державної інвестиційної політики, прогалинами в інвестиційному законодавстві, відсутністю належного інституційного забезпечення розвитку інвестиційного ринку та його інструментів, і, як наслідок – недостатнім рівнем внутрішніх та зовнішніх інвестицій [4].

Невирішеними залишаються питання, від яких залежить інвестиційний клімат держави, що є основою фінансового іміджу країни на світовому ринку капіталу. Наявність політичних ризиків для інвестованого капіталу та нестабільне економічне становище, що залежить від податкової політики, не стимулює залучення інвестицій у державу. Саме ці складові, в першу чергу, оцінює інвестор. Тому тема є актуальною і має практичне значення.

Мета статті: обґрунтування теоретично-методичних підходів щодо вирішення проблеми розвитку національної економіки на основі інвестиційної стратегії та розробка пропозицій щодо активізації інвестиційної діяльності в умовах продовольчої та фінансової криз.

Виклад основного матеріалу дослідження. Низький рівень інвестицій пов'язаний, насамперед, з особливостями ведення українського бізнесу, а не з небажанням західних інвесторів робити довгострокові вкладення. Найбільшу потребу в інвестиціях відчують потенційно ліквідні галузі вітчизняної економіки, що змушені з ряду причин утримуватися на плаву. Зокрема, йдеться про важке машинобудування, гірничорудну та металургійну промисловість.

Не менш капіталомістким і, найголовніше, інвестиційно привабливим залишається агропромисловий комплекс. Однак, відсутність Концепції продовольчої безпеки не дозволяє масово залучити інвесторів у розвиток вітчизняного АПК [5]. На сьогодні основна увага інвесторів зосереджується в основному в переробній галузі. Крім того, у зв'язку з несприятливими природно-кліматичними умовами Міністерство аграрної політики України знизило прогноз експорту зерна з 20-25 млн. тонн до 20 млн. тонн в 2012-13 маркетингового року, що так само знижує інвестиційну привабливість вкладень у сільське господарство.

Експерти Світового банку відзначають, що різкі коливання продовольчих цін призводять до непередбачуваності на ринку продовольства і серйозних ризиків, пов'язаних з продовольчою безпекою. До того ж, коливання цін стримують інвестиції, необхідні для розвитку сільського господарства. Вони звертають увагу на зниження врожаю зернових в Україні, Росії та Казахстані в результаті посухи влітку 2012 р. Разом з тим, в 2012 році ціни на пшеницю зросли з середини червня більш ніж на 50%, а ціни на кукурудзу за цей же період – більш ніж на 45%. На думку президента Групи Світового банку Джим Йон Кіма не можна допустити, щоб короткострокові стрибки цін на продукти харчування призвели до довгострокових наслідків для найбільш бідних і вразливих груп населення в світі» [6].

Фінансова криза так само погіршує фінансування базових і пріоритетних галузей економіки України. Поки що не сформувалася стабільна практика кредитування навіть за умов стійкого розвитку країни. Відсотки, за якими українські банки надають кошти під інвестиційні проекти, дуже часто перевищують закладені у проекті норми рентабельності, що унеможливорює реалізацію економічно ефективних інвестиційних проектів.

За цих умов достатньо привабливими стають іноземні інвестори, які, не зважаючи на не досить сприятливі умови, починають звертати увагу на український ринок. Мотиви для цього можуть бути різними, основним з яких є те, що в розвинутих країнах вільних інвестиційних ніш практично немає, тоді як в Україні вони існують в багатьох галузях і регіонах.

В останні роки спостерігається зростання інвестицій з офшорних зон, наприклад, Кіпру, Віргінських островів, що викликає великі сумніви про законне походження капіталів, нагромаджених у цих країнах. Отже, особливо уважно треба перевіряти іноземні компанії, коли йдеться про інвестування у такі життєзабезпечуючі галузі національного господарства, як енергетика, паливна індустрія, сільське господарство, транспорт, машинобудування.

Для вітчизняної економіки бажаними інвесторами є транснаціональні компанії. Загалом для такого типу інвесторів Україна має сприятливий інвестиційний клімат, якщо взяти до уваги потужний

ресурсний потенціал та великий попит на іноземні інвестиції. Однак слабка поінформованість про українських виробників, труднощі з придбанням чи орендою майна значно ускладнюють ситуацію. Навіть податкові пільги у перші роки інвестиційної діяльності не вирішують проблеми.

Дієвим механізмом, засобом впливу на економічне зростання й підвищення інвестиційної активності є державне управління видатковою частиною бюджету та розробка, фінансування та реалізація цільових комплексних програм, які у країнах із ринковою економікою є основною формою управління інвестиційною діяльністю. Результати розрахунків капітальних видатків Державного бюджету України по роках до 2015 року наведені нижче у таблиці 1 [4].

Таблиця 1

Прогнозні показники капітальних видатків бюджету до 2015 р.

Рік	Номинальний ВВП, млрд. грн.	Реальний ВВП, до відповідного періоду попереднього року, %	Індекс-дефлятор, %	Капітальні видатки, % ВВП	Капітальні видатки Держбюджету, млрд. грн.
2007	720,7	107,9	122,7	3,6%	25,8
2008	948,1	102,3	128,6	2,7%	25,6
2009	914,7	84,9	113,7	1,1%	10,4
2010	1083,1	103,7	113,1	2,1%	22,7
2011	1229,0	104,1	109,0	4,0%	49,2
2012	1380,4	104,0	108,0	5,0%	69,0
2013 (прогноз)	1536,1	104,0	107,0	5,0%	76,8
2014 (прогноз)	1693,4	104,0	106,0	5,0%	84,7
2015 (прогноз)	1849,2	104,0	105,0	5,0%	92,5

Дані таблиці 1 свідчать, що інвестиції в основний капітал за рахунок коштів державного бюджету почали зростати з 2010 року: з 10,4 млрд. грн. у 2009 р. до 22,7 млрд. грн. у 2010 р. і 49,2 у 2011 р. За даними Міністерства фінансів України у 2009 році капітальні видатки державного бюджету були профінансовані в обсязі 10,4 млрд. грн., що майже в 2,5 рази менше, ніж у 2008 році. Частка капітальних видатків у загальному обсязі ВВП постійно скорочувалась до 2009 року – 1,1%, а з 2010 року почала зростати – 2,1% у 2010 р., 4,0% у 2011 р., 5,0% у 2012 р.

Внаслідок тривалої кризи, яка розпочалась в 2008 р., в Україні сформувалися жорсткі фінансові обмеження зовнішнього та внутрішнього характеру, які різко звужують стратегічний вибір, ведуть до загострення конфлікту з приводу фінансових ресурсів між економічними й

політичними силами. Подолання антагонізму інтересів економіко-політичних груп має відбуватися через здійснення політики стимулювання економічного зростання за допомогою бюджетно-податкових та грошово-кредитних важелів і забезпечення вдосконалення механізмів міжгалузевого переливу капіталів та розбудови ринкової й інформаційної інфраструктури. Базовою метою такої «стратегії зростання» є забезпечення стійкого економічного зростання та структурної перебудови національної економіки з метою зміцнення національної конкурентоспроможності, забезпечення продовольчої безпеки та реалізації національних інтересів України.

Головними напрямками «стратегії зростання» мають стати: по-перше, *швидке відновлення місткості внутрішнього ринку* як найкращого способу поширення позитивного ефекту від економічного зростання. Розвиток виробництва товарів народного споживання і сфери послуг стимулює прискорене капіталотворення для реалізації структурних пріоритетів [7]. По-друге, *збереження стану відносної валютно-грошової та фінансової стабільності*, з утриманням темпів інфляції, курсової динаміки, показників внутрішнього та зовнішнього боргу, балансу бюджету, платіжного балансу в межах, які не перешкоджають розвитку бізнесу в Україні. По-третє, *реалізація факторних переваг України*, серед яких основними є гео економічні чинники, наявність родючих сільськогосподарських угідь, висококваліфікована відносно дешева робоча сила, розвинена виробнича інфраструктура. Використання цього потенціалу дає підстави очікувати суттєвого зростання ВВП. По-четверте, *суттєва активізація інвестиційних процесів*, надання їм інноваційної спрямованості, забезпечення зміни структури національної економіки, виходячи з вимог соціально-економічної ефективності та національної конкурентоспроможності. По-п'яте, *забезпечення поширення соціального ефекту від економічного зростання* у вигляді підвищення рівня реальних доходів та купівельної спроможності населення, посилення соціального захисту, поліпшення умов життя.

Вказані напрями є підставою для визначення низки першочергових завдань «стратегії зростання» України з метою забезпечення продовольчої безпеки та фінансової стійкості. Ними мають стати розробка та реалізація стимулів економічного зростання в грошово-кредитній та бюджетно-податковій сферах як таких, що безпосередньо впливають на щоденну діяльність суб'єктів господарювання, забезпечення достатнього для здійснення регуляторних функцій діапазону змін основних економічних показників у цих сферах, зокрема:

- формування дієвих механізмів ремонетизації економіки та збільшення обсягів довгострокового кредитування за їх мінімального дестабілізуючого ефекту;

- формування податкових стимулів зростання й структурної перебудови та дієздатного «бюджету розвитку»;

- розробка та реалізація державної інвестиційної стратегії, орієнтованої на формування національного інвестиційного потенціалу та його спрямування на капіталовкладення в національну економіку, а також стратегії інноваційного розвитку, узгодженої з інвестиційною стратегією, що забезпечує інноваційну спрямованість інвестицій, регулювання припливу іноземних інвестицій з метою їх концентрації на завданнях структурного оновлення національної економіки [8];

- встановлення пріоритетності завдання формування дієздатних фінансово стійких суб'єктів господарювання як основного об'єкта реалізації «стратегії зростання»;

- сприяння створенню організаційно-інституційної системи національної економіки, орієнтованої на концентрацію ресурсів на цілях зростання (збалансованого співвідношення великого, середнього та малого бізнесу, фінансово-промислових груп, національних та транснаціональних корпорацій, регіональних консорціумів, кластерів тощо);

- «детінізація» економіки та залучення «тіньового» сектору до сфери легального обігу фінансових ресурсів, інвестування і розширення на цій основі власних ресурсів розвитку підприємств;

- реалізація заходів щодо захисту внутрішнього ринку, спрямованих на адаптацію національної економіки до діяльності в умовах міжнародної конкуренції, проведення «агресивної» експортної політики;

- розробка та реалізація державної політики доходів, спрямованої на поширення ефекту економічної динаміки на соціальну сферу, запобігання надмірному розшаруванню доходів, сприяння становленню середнього класу та стимулювання економічної активності та розвитку людського капіталу;

- пошук «порозуміння навколо зростання» – встановлення балансу інтересів основних політико-економічних угруповань навколо реалізації завдань зростання, запобігання загостренню конфлікту інтересів, у тому числі забезпечення регіональної збалансованості соціально-економічного розвитку та розширення ініціативних прав регіонів у стимулюванні економічного зростання.

Висновки. Активізація інвестиційної діяльності має бути спрямована на модернізацію економіки та забезпечення сталого економічного розвитку, та необхідність реалізації таких бюджетних програм державної підтримки інвестиційних програм і проектів: інфраструктурних та базових секторів економіки; направлених на розвиток експортоорієнтованих та імпортозамінних виробництв; спрямованих на створення високотехнологічної конкурентоспроможної продукції; направлених на розвиток об'єктів електроенергетики, які виробляють електричну енергію з використанням альтернативних джерел енергії.

Використані джерела інформації:

1. Федоренко В.Г. Инвестознавство: Підручник. 3-те вид., допов. / В.Г. Федоренко. – К.: МАУП, 2004. – 480 с.
2. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: підручник / Т.В. Майорова. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
3. Гойчук О.І. Продовольча безпека в Україні і світі / О.І. Гойчук. – К.: Наукметодцентр аграрної освіти, 2003. – 114 с.
4. Концепція Державної цільової програми розвитку інвестиційної діяльності на 2011-2015 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу: <http://in.ukrproject.gov.ua/index.php?get=564&id=2548>. – Назва з екрану.
5. Гребенюк М.В. До питання створення Концепції продовольчої безпеки України / М.В. Гребенюк // Правничий вісник Університету «КРОК». – 2010. – Т.1, № 5. – С.36-42.
6. Окрім економічної кризи нам загрожує продовольча [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: http://aratta-ukraine.com/news_ua.php?id=18032. – Назва з екрану.
7. Шевченко Н.О. Проблеми стабілізації АПК з врахуванням засад формування продовольчого ринку України/ Н.О. Шевченко // Економіка та держава.–2011.– №4.– С. 146.
8. Вигівська Ю.І. Стратегія інноваційної модернізації (теорія та практика): монографія / Ю.І. Вигівська. – К.: Дорадо-друк, 2011. – 360 с.

УДК 330.65

*Салтисов І.В.,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту
Петровська Ю.В.,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту,
Академія муніципального управління, м. Київ*

ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦІЛЬОВИХ ПРОГРАМ

В статті пропонується застосування в практиці планування і управління програмно-цільового підходу при розробці планів економічного і соціального розвитку.

В статье предлагается применение в практике планирования и управления программно-целевого подхода при разработке планов экономического и социального развития.

In the article application is offered in practice of planning and management of programmatic-having a special purpose approach at development of plans of economic and social development.

Постановка проблеми. Нині розвиток науки відіграє все більш істотну роль у підвищенні ефективності виробництва. Зростає значення науки для розв'язання найважливіших соціально-економічних завдань.

Зростання кількості підприємств, обсягу і номенклатури, розширення і поглиблення міжнародного співробітництва, характерні для народного господарства на сучасному етапі, призводять до різкого ускладнення і